

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Voldsom kommunikation fastholder unge

Nielsen, Hans Wadskjær; Nissen, Maria Appel; Pehadzic, Aida

Published in:
Vera : tidsskrift for pædagoger

Publication date:
2015

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Nielsen, H. W., Nissen, M. A., & Pehadzic, A. (2015). Voldsom kommunikation fastholder unge. *Vera : tidsskrift for pædagoger*, (70), 46-53. <http://www.vera.dk/>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Voldsom kommunikation fastholder unge

Voldskommunikation kan blive reproduceret i mødet mellem systemet og unge med sociale problemer.

Brug af voldsom kommunikation skyldes en afmagt i forhold til at finde alternativer til volds-kommunikation.

Denne artikel belyser møder mellem "voldelige unge" og forskellige systemer: familie, skole, politi, opholds-sted og socialforvaltning. En central pointe er, at der kan ske en reproduktion af voldskommunikation. Vi belyser dette med udsagn fra unge og forskellige "systemrepræsentanter". Kommunikation kan ses som et systemafhængigt fænomen, der skaber *forventninger til forventninger*. Når de unge mødes af voldsom kommunikation fra systemernes side, kan voldskom-munikation normaliseres. *Dette kan bidrage til, at man reproducerer voldelig adfærd i en proces, hvor de unge ekskluderes og fastholdes i en position som uforståelige og farlige*. Et sådant perspektiv kan give forståelse for, hvorfor vold samler sig omkring en mindre gruppe udsatte unge, der udsættes for vold i flere relationer (Oldrup m.fl., 2011).

Vold lukker for kommunikation

Hvorfor anskues vold som problematisk i et moderne samfund, og hvorfor reagerer samfundets systemer stærkt på vold? Vi vil kort reflektere teoretisk over samfundet og voldskommunikation. Dette giver en ramme for at forstå de konkrete eksempler, som følger derefter.

Sproget gør, at vi kan kommunikere og være i samfund med hinanden. Et lille barn, som tilegner sig sprog, lærer ikke blot at tale med brug af udvalgte tegn, men inkluderes i en social verden (Luhmann

2000; Thyssen 2000; Mead, 2005). *Kommunikation* kan ses som en proces baseret på valg, hvor nogle siger noget på en bestemt måde, som forstås af andre, uden at de nødvendigvis er enige, og hvor det giver anledning til videre kommunikation. Gennem kommu-nikation skabes og reproduceres den sociale verden. Dette gælder også samfundet som helhed. *Samfundet* består af systemer af kommunikation, som gennem symbolsk generaliserede medier og på fokuseret vis skaber forventninger til, hvad der "gælder" i samfun-det. Et symbolsk generaliseret medium er fx *læring*, som skaber forventninger til dannelse. Samfundssy-stemerne forenkler, skaber fælles orientering, motive-rer og måler succes – men også fiasko (Thyssen, 1994). De skelner dermed også mellem godt og dårligt. Når noget fremhæves som positivt, betragtes noget andet som negativt. Denne sortering kan indfanges med di-stinktionen inklusion/eksklusion. *Inklusion/eksklusion* handler om, hvordan mennesker tillægges værdi af samfundets systemer samt kriterierne for deltagelse. For at undgå at blive ekskluderet må den enkelte ud-nytte sine inklusionsmuligheder og øge sin værdi. Når det ikke lykkes, forklares det ofte med den enkeltes manglende evner eller vilje, mens det i mindre grad betones, at dette også afhænger af *systemers* måde at inkludere og ekskludere på. Heri ligger en *negation* af systemansvar i eksklusionsprocesser (Nissen, 2005; Luhmann, 1995, 2012).

Voldskommunikation vil af samfundets systemer bli-ve anskuet som problematisk. Den, der begrundet eget værd gennem vold som sprog, risikerer eksklusion.

Aida Pehadzic

Socialrådgiver

Maria Appel Nissen

Cand.mag., ph.d. og lektor ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet.

Hans Wadskjær Nielsen

Cand.oecon. og lektor ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet.

Det skyldes, at et vigtigt aspekt ved kommunikation er kommunikation om, hvordan noget forstås. Dette giver mulighed for forståelsescheck og for at afstemme forventninger til fx hvordan kommunikationen skal udvikle sig. I kommunikation skabes samhandlen og muligheder for at træffe fælles beslutninger. Dette indebærer muligheden for magt i form af indflydelse (Thyssen, 1991; Nissen, 2010). Voldskommunikation adskiller sig herfra, fordi voldshandlingen indsnævrer muligheder for forventningsafstemning. Selvom vold kan give en umiddelbar oplevelse af magt, er det et udtryk for afmagt over for, *hvad* der skal siges, *hvor*-*dan* og om det vil blive *forstået*. Vold forsimpler kom-

Det startede derhjemme. Jeg blev slået mange gange af min far. Næsten hver dag fik jeg en flad. Indtil nu, hvor jeg er 19 år, og nogle gange får en på hovedet.

A's udsagn vidner om normalisering af vold som noget, der altid er forekommet, hvor forskellen består i hvor ofte. Når A beskriver, hvorfor han er blevet "volde-lig", relaterer han det til vold i og uden for hjemmet:

Noget af det er fra hjemmet, noget er udenfor i skolen. En dreng, der provokerer mig, så slår jeg ham. Efter at jeg har slået ham, har alle folk respekteret mig, fordi jeg har magten. Jeg spiller smart. Jeg slår den næste og den næste. Sådan skete det.

Volden giver respekt og anerkendelse. Ved at blive

” Når de unge mødes af voldsom kommunikation fra systemernes side, kan voldskommunikation normaliseres.

munikation verbalt og fysisk med "trusler" og "slag". Mens magt øger sandsynligheden for dialog, lukker vold for kommunikation. Derfor er vold en reserve-sanktion i nødsituationer (Thyssen, 1991). Og derfor er det ulovligt at slå børn i familien og skolen. Men det betyder ikke, at afmagt ikke forekommer i disse systemer. Der findes også legale muligheder for vold, dvs. *tilfælde, hvor vold normaliseres*. Det gælder for politiet og for visse hjælpesystemer. Loven giver institutioner for anbragte børn mulighed for at anvende fysisk magt, men kun når det er absolut nødvendigt. Fysisk afstraffelse, fiksering og nedværdigende behandling er ikke tilladt (BEK 419, § 1 stk. 1-2). Vi skal nu se på, hvordan voldskommunikation udvikles, reproduceres og normaliseres i mødet mellem de "voldelige unge" og forskellige systemer.

At blive slået og at slå igen

A beskriver mødet med voldskommunikation på følgende måde:

slået og at slå igen tilegnes vold som sprog, mens øvrige kommunikationsevner ikke udvikles. A beskriver det således:

Jeg er dårlig til at snakke. Jeg kan ikke finde ud af at snakke. Mange gange, når jeg diskuterer med én, siger jeg: Sig til ham, at jeg er dårlig til at snakke. Kan vi løse det ved at slås?

Adspurg om, hvorfor han ikke kan finde ud af at snakke, svarer A: "Fordi det tager for lang tid." I kontrast til dette, opleves volden som energigivende og afslappende:

I: Sker det ikke, når I skal til at slås, at I tænker, ej shit, det gider jeg ikke?

A: Nej aldrig. Når slåskampen kommer, bliver du hurtigt frisk. Du får meget energi.

B: Nej, det er godt, at den kommer en gang imellem. Det er godt at få den ud. Efter man har slået, slapper man af. Ligesom du får din joint. Man slapper ikke af én dag, man slapper af flere dage, tre til fire dage. Så hele kroppen er øm og træt og slapper af.

A's og B's udsagn kan ses som et udtryk for brug af vold som sprog. Når volden både giver energi og afslapper, kan det ses som et udtryk for, at de mestrer dette sprog og opnår en tilfredsstillelse ved det. Dette kan ses som en strategi i forhold til mistrivsel som følge af vold i familien (Jf. Helweg-Larsen, 2008). Voldskommunikationen er blevet normaliseret som en måde at få noget "ud" på. Gennem vold forenkles kompleksiteten i at kommunikere. De unge øger deres chancer i gruppen, men udvikler ikke deres evner til at afstemme forventninger gennem dialog.² Dette er evner, som kræves i skolen.

ting. Der er noget, som han ikke kan, eller noget, som skal afhjælpes for at opnå den fulde læring. Det kan så være, at skolen siger, at vi er nået dertil, at vi ikke længere kan skabe læring for det pågældende barn, og at vi har brug for hjælp.

Skolesystemet har fokus på "den fulde læring" og værger sig derfor ved kommunikation, der synliggør, at dette også skaber eksklusion. Den skiftende afkræftelse og bekræftelse af, at nogle smides ud, indikerer dette. Sprogbrugen "smidt ud" giver associationer til ublid kassering. Når dette omformuleres til, at man "flytter barnet" med begrundelse i barnets adfærd og mangler, sker der en *negation* af skolens

Den, der begrundet eget værd gennem vold som sprog, risikerer eksklusion.

Smidt ud fra skolen til ingenting

Skolesystemet har en funktion i forhold til at give børn og unge faglige kompetencer og at forberede dem på deltagelse i samfundet. A, B og C er alle blevet smidt ud af skolen. C giver en forklaring på hvorfor:

Jeg blev smidt ud af 10 skoler, jeg lavede ballade, jeg gad ikke høre på lærerne.

En ung, der ikke mestrer forudsætningerne for læring, fx at kunne lytte, er vanskelig at rumme i skolesystemet. Dette kommer til udtryk i følgende udsagn fra en skoleleder adspurgt om, hvorfor nogle unge bliver "smidt ud":

Jeg ved ikke, om jeg skal starte et andet sted. Som udgangspunkt er der ingen elever, der bliver smidt ud af skolen. Men hvis en elev bliver smidt ud, elever bliver ikke smidt ud, men elever ... Det, som skolelederen kan gøre, er at anmode forældrene om at flytte barnet til en anden skole, hvis han overtræder nogle regler, hvis han slår eller gør et eller andet. Vi påpeger, at der er nogle kognitive eller nogle biologisk-kemiske

ansvar. Flytningen er ikke kun en fysisk, men også en symbolsk flytning til hjælpesystemet. Noget skal "afhjælpes". Skolelederen antyder, at dette også handler om, at skolen har brug for hjælp. Adspurgt om, hvor børnene bliver smidt hen, siger vedkommende: *"Ingen steder overhovedet. Der er også derfor, vi prøver at ændre vores skolepraksis og rumme disse børn."* Børn, der ikke går i skole, overlades til ingenting, og for lige netop denne gruppe børn kan manglende trivsel i skolen føre til alvorlig kriminalitet (Balvig, 2011). I den forbindelse kan de møde politiet.

Mødet med politiet

Politiet har en funktion for staten, og politiets brug af fysisk vold betragtes som legitim, hvis den begrundes i opretholdelse af samfundets orden. Det betyder ikke, at politiets brug af vold kan diskuteres, hvilket C giver udtryk for:

Men nogle råber, og så er der problemer, så råber jeg også. Der er nogle af dem, som altid er sure og har

fjendtlig attitude, og de kan finde på at slå. De gør det lige der, hvor det ikke efterlader mærker. Hvis de har jagtet mig i lang tid med biler, så bliver de sure. Og hvis der ikke er kamerahold, så kan de finde på at slå. Jo, jeg har sagt, at de er politisvin, og viste dem fuck-finger, og så gik jeg. De hentede mig 10 minutter efter. En tog fat i mit ansigt og pressede hårdt, og så tog han mit hoved og pressede hårdt mod bilsædet, og så grinte de og spurgte, hvad jeg nu vil gøre, når vi er alene. De havde hunde bagi, og så blev det endnu mere alvorligt. Så spurgte de, om de skulle tage hundene med.

C oplever, at politiet bliver personligt provokeret ("sure") og udøver illegitim forfølgelse og vold. A og B giver udtryk for noget lignende:

A: Nogle gange siger de, at du skal tage dit tøj af. Og du skal stå bare nøgen. Og sådan kan du stå i lang tid. De skal tjekke dig. Det har de gjort ved mig mange gange.

B: Og de kan finde på at tage dig i en opgang.

A: I en opgang og tager alt dit tøj af, det hele, også underbukser.

B: Du skal bare tage dit tøj af.

A: Alt, det hele.

En politibetjent udelukker ikke, at politiet bruger vold, men begrundet det med, at de unge overskrider grænser:

Jeg kan ikke udelukke, at unge kriminelle får en i brystet, når de går over alle grænser. Vi har forskellige

enheder i politiet, og de, som bruger vold, er ofte dem, som kaldes for brandslukkere.

Samtidig omformuleres ordet "vold":

Jeg vil ikke kalde det vold, jeg vil kalde det magtanvendelse. Politiet er de eneste i samfundet, som legitimt bruger magt.

Både politiet og de unge bruger voldskommunikation, men det er kun politiets voldskommunikation, der kan legitimeres. De unge er klar over dette, men stiller spørgsmålstejn ved, om politiets brug af vold er legitim. De oplever, at politiet også overskrider grænser. På den måde reproduceres voldskommunikation i en spiral af provokationer, vold og kampe om over-/underlegenhed. Politibetjenten erkender, at vold er et udtryk for afmagt: "Vold er underskudhandling, og mænd er voldelige, fordi de løber tør for ord." Om politiet også kan løbe tør for ord er uvist. Denne betragtning af vold som underskudshandling er imidlertid grunden til, at unge, der udøver vold og bliver

sammen var ondskabsfulde. De første to timer smiler de til dig, og så behandler de dig, som de vil. Vi vidste aldrig, hvor vi havde dem. De har råbt ad os, tog fat i os, prøvede at slå mig med høstforke, fordi jeg ikke gad arbejde. Mange fik tæsk deroppe.

De unge kan skelne mellem verbal og fysisk vold og ved, at vold kan legitimeres afhængigt af, hvem der udøver den. Dette indikerer en veludviklet forståelse af vold:

B: Jeg kunne ikke lide at være der. De råbte altid, du skal gøre det og det og det. Og hvis du ikke gør det, så kommer de og tager dig i et værelse og slår dig. Det andet sted var meget værre.

I: Hvorfor var det andet sted meget værre?

B: De kalder det ikke at slå, men at anvende magt. På den første var der nogle gode pædagoger og nogle dårlige. Flere dårlige. På den anden var alle dårlige.

I: Var alle dårlige? Var der ikke nogen, som var bedre end andre?

” Mange gange, når jeg diskuterer med én, siger jeg: Sig til ham, at jeg er dårlig til at snakke. Kan vi løse det ved at slås?

opdaget af politiet, ikke bliver straffet med fængsel. I stedet kan de blive anbragt.

Opholdssteder og magtanvendelse

Et opholdssted har en funktion i forhold til at hjælpe og fremme inklusion, fx gennem resocialisering, hvor de unge lærer at opføre sig i overensstemmelse med normer for inklusion, herunder for kommunikation. De unge beretter om to former for kommunikation i mødet med opholdsstederne. Den ene er voldskommunikation:

Første sted, hvor jeg og min lillebror blev anbragt, var et meget strengt opholdssted. De tvang os til at arbejde på en gård, hvis vi ville have aftensmad. Alle

B: Jo, de som ikke slår, men de var også dårlige. De råbte ad os hele tiden.

I kontrast hertil beretter C om en anden kommunikation, der opleves som positiv:

De snakkede med os, de forstår os, de forklarede alt på en pæn måde, hvad man kan, hvad man ikke kan, de belønnede os, når vi adlød. De viste interesse for os. De passede godt på mig og min bror.

Mødet med opholdsstederne har efterladt de unge med forskellige oplevelser af kommunikation. De oplever, at der findes opholdssteder, hvor der i for høj grad straffes verbalt og fysisk, men hvor det omformuleres til legitim magt i hjælpens navn.³ På opholdsstederne søges fysisk magtanvendelse undgået. Hvis

fysisk magtanvendelse bliver det normale, dvs. *ikke* en nødssituation, kan det være et udtryk for opholdssteder, der *selv* er i en nødssituation med hensyn til at fremkalde alternativer til voldskommunikation i relationen til de unge. I det tilfælde er der risiko for, at de unges voldskommunikation reproduceres.

Socialforvaltningens beslutninger

Unge, som udsættes for eller indgår i voldskommunikation, kan møde socialforvaltningen. Socialforvaltningens opgave er helt overordnet at sikre, at udsatte børn og unge får samme vilkår og muligheder som andre børn og unge. Socialforvaltningen har dermed et formål om inklusion. Dette gælder også til retssystemet via lovgivning, der giver børn og unge ret til at blive inddraget og hørt. B beskriver oplevelsen af eksklusion fra kommunikation:

Jeg kunne ikke sige noget som helst, ingen spurgte mig. Jeg var meget vred. Jeg var kun en lille dreng, da de tog mig fra mine forældre og sendte mig på opholdsstedet.

Oplevelsen af at nogle "tog" en beslutning, gjorde B "vred". Hans oplevelse er stadig, at der bliver taget beslutninger fra ham:

Jeg sagde til hende, nu når jeg er 18, vil jeg flytte hjem. Men min sagsbehandler havde en speciel aftale med dem, jeg ved ikke, hvad det var. Så de blev ved at holde på mig. Hun har ikke vist mig noget som helst. De har bare lavet en aftale: B, du kommer ikke til at flytte hjem lige foreløbig.

B oplevede sig som en myndig person, der ikke blev hørt. Mens manglende kommunikation gjorde ham vred, indikerer udsagnet en afmagt som følge af, at nogle "bare" tager beslutninger. Dette står i modsætning til socialforvaltningens formål om inklusion. Derfor giver socialrådgiveren også udtryk for, at den unge skal inddrages:

Det er alfa og omega, at den unge er en del af udarbejdelsen af en handleplan. Den unge skal ville det her. De skal erkende, at de har et problem. Hvis de ikke erkender, at de har et problem, så laver vi en handleplan for vores egen og for systemets skyld.

Udsagnet viser samtidig, at det er et problem, hvis

den unge ikke er enig. Uenighed kan omformuleres til "manglende erkendelse" og kan legitimere et systemperspektiv. Dialog kan opgives til fordel for et modstandsforhold mellem system/klient. Socialrådgiverne er klar over, at dette ikke er hjælpsomt: *"Hvis den unge ikke kan se sig selv i planen, gavner det hverken den unge eller socialrådgiveren."* Når det alligevel sker, begrundes det med manglende tid til at "vente" på den unge som følge af øvrige krav til arbejdet. I socialforvaltningen oplever de unge ikke fysisk vold. Men de kan opleve et system, hvor beslutninger tages fra dem. Det vækker vrede og afmagt.

Forebyggelse kræver koordination

I udsagnene fra systemrepræsentanterne er der erkendelser af, at brug af voldsom kommunikation bryder med forestillinger om, hvad der er godt, og at dette skyldes en afmagt i forhold til at finde alternativer til voldskommunikation. Afmagten forklares med manglende ressourcer til at skabe rummelighed, kommunikere, vise interesse og at have tålmodighed. Set i det lys kan man spørge: Er der ressourcer og kvalifikationer til at hjælpe børn, der bruger vold som sprog i skolen? At kommunikere og løse konflikter i politiarbejdet? At opbygge alternative relationer på opholdsstederne? At inddrage de unge i socialforvaltningen? Det er den samlede sum af systemers ekskluderende og voldsomme kommunikationer, som kan føre til, at de unges voldskommunikation reproduceres, at de unge ekskluderes og fastholdes i en position som uforståelige og farlige. Derfor forudsætter en inkluderende indsats også koordination og samarbejde. Tid og evner til at kommunikere om og med de unge og derigennem forebygge voldskommunikation er også en forudsætning for tidligt at opspore og forebygge vold i barnets liv, fx i familien og i børnegrupper. ●

” Er der ressourcer og kvalifikationer til at hjælpe børn, der bruger vold som sprog i skolen?

Noter

1. Artiklen bygger på kvalitative interviews og analyser i Behadzic's professionsbachelorprojekt *Det tværfaglige samarbejdes bidrag til inklusion af unge lovbrudere i samfundet med særligt fokus på kommunikation*, Socialrådgiveruddannelsen, Aalborg Universitet.
2. Andre peger også på, hvordan vold er et relationelt og kulturelt fænomen, der udvikler sig i grupper af unge, og kan relateres til kæmpe om status og respekt (Huisken, 1998; Zeuner og Højland, 2003).
3. Lignende beregninger findes i anden forskning om ungdomskriminalitet (jf. Bryderup, 2009).

Litteratur

- Balvig, Flemming: *Lovlydig Ungdom*. Det kriminalpræventive råd, 2011.
- Bekendtgørelse om magtanvendelse over for børn og unge anbragt uden for hjemmet. BEK 419 af 29/04/2014.
- Bryderup, Inge: *Ungdomskriminalitet*. Socialpolitik og Socialpædagogik Klim, 2009.
- Helweg-Larsen: *Unge Trivsel år 2008: En undersøgelse med fokus på seksuelle overgreb og vold i barndom og tidlig ungdom*. Syddansk Universitet og Statens institut for folkesundhed, 2008.
- Huisken, Freark: *Ungdomsvold: Selvhvidsthedskultur og dens uønskede resultater*. Politisk revy, 1998.
- Luhmann, Niklas: Inklusion og Eksklusion, *Distinktion*, 3 (1), 2002, side 121-139.
- Luhmann, Niklas: *Sociale systemer – grundrids til en almen teori*, Hans Reitzels Forlag, 2000.
- Luhmann, Niklas: *Theory of society I/II*, California: Stanford University Press, 2012.
- Meed, George Herbert: *Sindet, selvet og samfundet*. København: Akademisk Forlag, 2005.
- Nissen, Maria Appel: *Behandler Uklust*. Ph.d.-afhandling, Aalborg Universitet, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, 2005.
- Nissen, Maria Appel: *Nye horisonter i socialt arbejde. En refleksionsteori*. København: Akademisk Forlag, 2010.
- Oldrup, Korzen, Lindstrøm og Christoffersen: *Vold mod børn og unge*, Socialforskningsinstituttet (SFI) 11:15, 2011.
- Behadzic, Aida: *Det tværfaglige samarbejdes bidrag til inklusion af unge lovbrudere i samfundet med særligt fokus på kommunikation*. Professionsbachelorprojekt, Socialrådgiveruddannelsen, Aalborg Universitet, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, 2013.
- Thyssen, Ole: *Penge, magt og kærlighed*. København, 1991.
- Thyssen, Ole: *Kommunikation, kultur og etik*. København: Handelshøjskolen forlag, 1994.
- Thyssen, Ole: "Luhmann og skriften." Department of Management, Politics and Philosophy Copenhagen Business School, januar 2009 (Open archive).
- Zeuner, Lili og Højland, Jeppe: *Unge i den kriminelle felt. Et stadium af forskningslitteratur*. Socialforskningsinstituttet, 2003.